

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БІООРГАНІЧНОЇ ХІМІЇ ТА НАФТОХІМІЇ ім. В.П. КУХАРЯ**

ІНСТРУКЦІЯ № 75-і

з охорони праці

при виконанні робіт на висоті в приміщеннях
Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії ім. В.П. Кухаря НАН України

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Ця інструкція встановлює вимоги з охорони праці при проведенні робіт на висоті. Роботи, які проводяться на висоті, відносяться до робіт з підвищеною небезпекою відповідно до «Переліку робіт з підвищеною небезпекою» (Наказ №15 Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 року). Всі працівники, що мають виконувати роботи на висоті повинні працювати відповідно до цієї інструкції.

Відповідно до ст.19 Закону України «Про охорону праці» особи, які не виконують вимоги інструкції з охорони праці, залежно від характеру порушень притягуються до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної та кримінальної відповідальності.

1.1.1. Працівник зобов'язаний:

- дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства;

- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;

- проходити у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди.

1.2. До роботи на висоті відносяться всі роботи, при яких виконавець знаходиться на висоті 1,3 м і більше від поверхні землі, підлоги, настилу і на відстані менш двох метрів від кордону перепаду по висоті.

1.3. До виконання робіт на висоті допускаються особи, які:

- досягли 18-років;

- пройшли медичний огляд та не мають до цього медичних протипоказань;

- пройшли навчання, інструктаж з питань охорони праці, в тому числі при виконанні робіт з підвищеною небезпекою, правила першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, про правила поведінки при виникненні аварій;

- за наявності проходження цільового інструктажу з охорони праці з відміткою в журналі проведення інструктажів на робочому місці встановленої форми.

1.4. Роботи на висоті можна приводити:

- на приставних драбинах за умови, якщо висота від підлоги до сходинки, з якої виконується робота, не більше ніж 1м;

- з підмостя і риштувань, які мають відповідні огороження;

- з неогороженої поверхні при обов'язковому застосуванні перевірених і випробуваних запобіжних поясів/тросів.

1.5. Роботи на висоті повинні проводитись в денний час. При необхідності проведення робіт в нічний час повинні бути розроблені додаткові заходи безпеки та обов'язкове проходження цільового інструктажу з охорони праці з відміткою в журналі проведення інструктажів на робочому місці встановленої форми. Такі роботи мають

проводитися лише в присутності керівника відповідного структурного підрозділу Інституту.

1.6. Персонал, який виконує роботи на висоті зобов'язаний:

- вміти користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;
- дотримуватися зобов'язань з охорони праці, передбачених колективним договором (угодою, трудовим договором) та правилами внутрішнього трудового розпорядку підприємства, в тому числі своєчасно розпочинати роботу, дотримуватися технологічної та обідньої перерв;
- не виконувати роботи, що непередбачені безпосереднім завданням.

1.7. При виконанні робіт на висоті можливий вплив на працюючих небезпечних і шкідливих чинників:

1.7.1. **ФІЗИЧНИХ:**

- рухомі частини обладнання/механізмів;
- небезпечне значення напруги/сили струму в електричному ланцюзі, замикання якого може відбутись крізь тіло людина (дія електричного струму);
- розташування робочого місця на значній відстані від землі (підлоги);
- підвищена або понижена температура повітря робочої зони;
- гострі кромки, шорсткість на поверхні заготовок, інструментів і обладнання;
- підвищена або понижена вологість повітря;
- недостатня освітленість робочого місця.

1.7.2. **ХІМІЧНИХ:**

- присутність пожежонебезпечних та вибухонебезпечних речовин/сумішей в місці виконання робіт на висоті;
- токсична дія шкідливих/небезпечних речовин на організм людини;
- дія аерозолів та пароповітряних сумішей, що циркулюють системою припливно-втяжної вентиляції.

1.8. На роботах з присутніми шкідливими і небезпечними умовами праці, а також, роботах, пов'язаних із забрудненням або які здійснюються у температурних умовах, персоналу надаються безкоштовно спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші засоби індивідуального захисту (органів дихання та шкіри рук).

1.9. При виконанні своїх обов'язків виробничий персонал зобов'язаний дотримуватись таких вимог санітарних норм та особистої гігієни:

- приступати до роботи тільки у засобах індивідуального захисту;
- утримувати на протязі зміни інструмент та робоче місце у чистоті і порядку;
- зберігати і вживати їжу тільки у відведених місцях;
- після роботи промити та вичистити забруднені інструменти, робочий одяг та взуття, навести лад на робочому місці.

2. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ РОБОТИ

2.1. Перед проведенням робіт на висоті необхідно перевірити наявність і справність засобів індивідуального захисту. Запобіжні пояси для страхування і мотузки/троси, які застосовуються при роботі на висоті, повинні мати бирку з вказаною датою чергового випробування. Заборонено використовувати засоби індивідуального захисту термін придатності яких закінчився. При роботі біля неогороженого краю працівник не має права застосовувати запобіжний пояс, у якого: відсутні окремі пістони; надірвані стрічки кріплення в місцях закріплення накладок; також заборонено користуватися запобіжними поясами з надривами у будь якому місці, або з неякісними замками. При користуванні мотузками для страхування один кінець чіпляється до монтажного поясу працюючого, інший до нерухомих конструкцій, що не мають ріжучих граней, і страхується з таким розрахунком, щоб не стіснити рух працюючого і виключати можливість падіння.

2.2. Перед початком виконання роботи на висоті працівник зобов'язаний перевірити:

- справність інструменту (держаків/руків'я інструменту повинні бути гладкими і надійно закріпленими, а робочі поверхні повинні мати правильний профіль). Зламаний інструмент повинен бути негайно замінений.

- захист відкритих частин електричних приладів (проводи, кабелі та ін.), які знаходяться в зоні робіт на висоті. Відкриті (не захищені) електричні проводи/кабелі, розташовані ближче 5м від можливої зони проходження людей, на час їх улаштування або розбирання повинні бути знеструмлені і заземлені, або укладені в короба чи демонтовані.

- огороження небезпечних зон і наявність запобіжних знаків, наприклад: **«Небезпечна зона! Прохід заборонено!»**

2.3. До початку робіт необхідно: забезпечити витривалість/стійкість драбин, переконатись шляхом огляду і випробування в тому, що драбина не може зсковзнути з місця або бути випадково зсунута. При улаштуванні приставної драбини в умовах, коли можливо зміщення її верхнього кінця, останню необхідно надійно закріпити за міцні та тривкі конструкції.

2.4. Працівники, які виконують роботу на висоті із застосуванням драбин, повинні знати що на всіх драбинах, які знаходяться в експлуатації, повинні бути вказані:

- інвентарний номер, дата наступного випробування, приналежність корпусу, відділу (лабораторії, тощо);

- всі деталі дерев'яних драбин повинні мати гладку обстругану поверхню чистої машинної або ручної обробки;

- не рідше, ніж через кожні 2 м драбини повинні бути скріплені стягуючими болтами/линвами;

- тятиви приставних драбин і драбинок для забезпечення тривалості повинні розходитись донизу;

- ширина приставної драбини і драбинки вгорі повинна бути не менше 300 мм, унизу не менша 400 мм;

- приставні драбини повинні бути обладнані пристроями, що відвертають можливість зрушення та перекидання при роботі (гаки, противаги, розтяжки, розпірки);

- на нижніх кінцях приставних драбин і драбинок повинні бути оковки з гострими наконечниками, для улаштування на ґрунті, а при використуванні драбини на гладкій поверхні (паркеті, металі, плитці, бетоні) на них повинні бути одягнуті башмаки з гуми або іншого не ковзкого матеріалу;

- розсувні драбинки повинні бути обладнані пристроями (гаками, ланцюгами), які не дозволяють їм мимоволі розсуватися під час роботи;

- нахил таких драбинок повинен бути не більш 1:3;

- загальна довжина приставної дерев'яної драбини не повинна перевищувати 5 м;

- на верхні кінці драбини, яка приставляється до труб, надягнуто спеціальні кріплення;

- вертикальні драбини, драбини з кутом нахилу до горизонталі більше 75° при висоті більше 5м повинні мати, починаючи з висоти 3м, огороження у вигляді дуг. Дуги повинні бути розташовані на відстані не більше 0,8 м одна від одної та з'єднуватись між собою не менше ніж трьома подовженими смугами.

- відстань від драбини до дуги не повинна бути менше 0,7м та більше 0,8 м при радіусі дуги 0,35-0,4 м.

- щаблі дерев'яних драбин повинні бути врізані в тятиви, які через кожні 2 м повинні бути скріплені стягуючими болтами. Відстань між щаблями переносних драбин та розсувних драбинок не повинна бути більше 0,25 м та менше 0,15м;

- при необхідності виконання короткочасних, робіт на висоті більше 1,3 м без підмостя (денні підвішування такелажних приладів, заміна світильників, тощо) обов'язкове застосування запобіжних поясів. При цьому біля місця здійснення таких

робіт повинен знаходитися допоміжні працівники що не зайняті іншими роботами для страхування, що готові надати працюючому на висоті негайну допомогу;

- контроль за станом драбин і драбинок повинна здійснювати особа з числа інженерно-технічних робітників, що призначається розпорядженням по підрозділу (корпусу, відділу, лабораторії), а запобіжні пояси та драбини випробуються статичним навантаженням після виготовлення і капітального ремонту, а також обов'язково періодично в процесі експлуатації:

- драбини дерев'яні — 1 раз на 12 міс.;
- запобіжні пояси – 1 раз на 6 міс.;
- результати випробувань повинні заноситися в спеціальний журнал.

2.5. Працівники, які виконують роботи на висоті з риштувань та помостів, повинні знати, що:

- риштування, підмостя та інші пристрої для виконання робіт на висоті повинні бути інвентарними і виготовлятися за типовими проектами;

- риштування, підмостя можуть бути дерев'яними або металевими;

- для забезпечення стійкості стояків риштування повинні бути по всій висоті прикріплені до тривких частин будинку (спорудження) або конструкції;

- кріпити риштування і підмостя до малостійких частин будинку або конструкцій, що виступають, і встановлювати підмостя на конструкційний елемент без підтвердження розрахунком їх міцності забороняється;

- металеві риштування повинні бути заземлені;

- навантаження на настили риштувань, підмостя і вантажопідйомних майданчиків не повинна перевищувати встановлених проектом допустимих значень. Допустимі навантаження повинні бути відомі виконавцю робіт і всім працюючим, і повинні дотримуватися ними в процесі роботи;

- настили риштувань і підмостя, розташовані на висоті 1,3 м і вище від рівня землі або перекриття, повинні мати огороження, складатися з стояків, поршня, розташованого на висоті не менше 1 м від робочого настилу, одного проміжного горизонтального елемента і боргової дошки висотою не менше 0,15м;

- при виконанні робіт з риштувань висотою 6 м і більш повинні бути не менше двох настилів: робочий (верхній) і захисний (нижній). Кожне робоче місце на риштуваннях, яке примикає до будинку або спорудження, повинно бути, крім того обладнане згори настилом, розташованим на відстані по висоті не більш 2 м від робочого настилу;

- роботи в декількох ярусах по одній вертикалі без проміжних захисних настилів між ними забороняється;

- риштування повинні бути обладнаними драбиною або трапами для підйому і спуску людей, розташованими на відстані не більш 40 м друг від друга;

- підйому вантажу на риштування повинні бути передбачені блоки, укосини та інші засоби малої механізації, що необхідно кріпити згідно проекту;

- риштування висотою більш 4 м допускаються до експлуатації тільки після приймання їх комісією, призначеною наказом власника, і оформлення акту;

- підмостя і риштування висотою до 4 м допускаються до експлуатації тільки після їх приймання керівником робіт або майстром;

- в ремонтно-експлуатаційних підрозділах, в процесі експлуатації, риштування повинні щодня оглядатися керівником робіт та відповідальною посадовою особою.

2.6. Перед виконанням робіт на покрівлі з ухилом більш 20° або на мокрій або покритою снігом покрівлі (незалежно від ухилу) працюючі повинні бути забезпечені запобіжним поясом і переносними трапами шириною не менше 0,3м з набитими планками.

2.7. При виявленні несправностей обладнання та засобів колективного захисту сповістити керівника робіт (відповідального за проведення даної роботи, керівника

структурного підрозділу Інституту) та не приступати до роботи до усунення виявлених несправностей.

3. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС РОБОТИ

3.1. Роботи на висоті можуть бути розпочаті тільки після виконання всіх підготовчих робіт і заходів з дозволу відповідального за проведення робіт на висоті за погодженням з керівником структурного підрозділу Інституту.

3.2. Підйом і спуск працівників на риштування повинні здійснюватись тільки по драбинам і драбинкам по одній сходинці.

3.3. Збирання і розбирання риштувань повинні виконуватись під керівництвом і спостереженням виконавця робіт з дотриманням порядку, передбаченого проектом під наглядом керівника структурного підрозділу. Працівники, які беруть участь у збиранні і розбиранні риштувань, повинні бути проінструктовані про засіб і послідовність виконання робіт. Доступ сторонніх людей у зону, де виконуються улаштування або розбирання риштувань і підмостей, повинен бути закритий і повинен бути вивішений знак, що забороняє вхід у зону: **«Небезпечна зона! Вхід (прохід) заборонений!»**

3.4. Забороняється створювати скупчення людей і складування деталей, матеріалу на риштуваннях і підмостях, в кількості, що перевищує розрахункові навантаження та кількості, що перевищує необхідні для виконання робіт.

3.5. Настили і драбини риштувань, підмостя, трапів в процесі роботи повинні періодично очищатися від сміття і непотрібних предметів, а в зимовий час - від снігу і повинні бути посипані піском або піском з сіллю.

3.6. Інструменти, деталі в процесі роботи на висоті необхідно складати в інструментальні або спеціальні валізки. Забороняється розміщувати деталі або інструменти над головою, и також скидати предмети з висоти. Драбини в процесі роботи повинні бути встановлені під кутом нахилу не більш 60° до горизонтальної поверхні.

3.7. Самий високий щабель, з якого дозволяється працювати, повинні бути не менше 1 м від верхнього кінця драбини.

3.8. При роботі на висоті необхідно:

- не розміщати драбину на сходових маршах;
- не розміщати додаткові опорні споруди із ящиків, бочок тощо у випадку недостатньої довжини драбини;
- не працювати з двох верхніх щаблів пересувних драбинок, які не мають перил або опорів;
- не знаходитися на сходинках приставної драбини або драбинки більш ніж однієї людині;
- не піднімати, не опускати вантаж по приставній драбині і не залишати на ній інструмент.

- не працювати біля і над обертовими механізмами, працюючими машинами, транспортерами тощо;

- не виконувати роботи з витягування проводів, не підтримувати важкі деталі тощо;
- не виконувати роботи з використанням пневматичного інструменту;
- не проводити роботи на димових, вентиляційних та інших трубах.

3.9. При переміщенні пересувних риштувань на них не повинно бути працівників, інструментів, матеріалів, тари, сміття, тощо.

3.10. При виконванні фарбувальних робіт на висоті, пов'язаних із застосуванням легкозаймистих рідин (ЛЗР), займистих рідин (ЗР) необхідно:

- виключити наявність нагрітої поверхні, можливих джерел відкритого вогню;
- не припускати дій, що викликають можливість іскроутворення.

3.11. Фарби/лаки, ізоляційні та інші матеріали, що застосовуються при роботах на висоті, повинні бути на робочому місці в кількості, які не перевищують робочої потреби.

3.12. При підйомі, горизонтальному переміщенні або спусканні вантажів вантажопідйомними механізмами, забороняється перебування робітників під елементом, що переміщується, а також в радіусі дії стріли/лебідки підйомного механізму. Необхідна наявність запобіжних знаків і написів: **«Обережно, працює! Не стій тут!»**

3.13. При роботі по одній вертикалі в двох ярусах особи, працюючі як нагорі, так і внизу повинні бути попереджені про всі роботи, що проводяться над і під ними.

3.14. При необхідності виконувати роботи з одночасним підтриманням деталей слід застосовувати драбини і драбинки з верхніми майданчиками, огороженими з трьох боків запобіжним бар'єром (перилами).

3.15. В місцях, де неможливо влаштувати риштування, підмостя, настилів або при влаштуванні риштувань в важкодоступних місцях, роботи повинні проводитися тільки з дублером-страхувачем. Дублер-страхувач повинен бути навчений правилам страхування, знати і виконувати вимоги цієї інструкції. Робота страхувача вважається закінченою лише тоді, коли основний робітник знаходиться в безпечному місці (на рівні землі).

3.16. Роботи на висоті, які проводяться поза приміщенням, повинні бути припинені при вітрі силою більш 6 балів, сильній ожеледиці і снігопаді. Не допускається виконувати монтажні роботи на висоті у відкритих місцях при швидкості вітру 13 м/с і більше, при ожеледиці, грозі або мряці, що зменшує видимість і межах фронту робіт.

3.17. При виявленні під час роботи несправностей на робочому місці, в обладнанні та засобах колективного захисту, зупинити роботу, вимкнути обладнання та прилади. Повідомити про це керівника робіт, керівника структурного підрозділу Інституту, та без його вказівки роботу не відновлювати.

3.18. Порядок повідомлення адміністрації Інституту про нещасний випадок на виробництві:

- про кожний нещасний випадок на виробництві свідок, працівник, який його виявив, або сам потерпілий повинні терміново повідомити безпосереднього керівника робіт, керівника структурного підрозділу Інституту, інженера служби охорони праці Інституту, іншу посадову особу і вжити заходів до надання необхідної першої домедичної допомоги, викликати швидку медичну допомогу;

- зберегти до прибуття комісії з розслідування нещасного випадку на виробництві обстановку на робочому місці та устаткування у такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю та здоров'ю інших працівників і не призведе до більш тяжких наслідків.), а також вжити заходів до недопущення подібних випадків у ситуації, що склалася.

4. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ РОБОТИ

4.1. Після закінчення робіт які проводяться на висоті, необхідно:

- прибрати залишки матеріалів, інструменті пристрої, що застосовувались при роботі;

- підготувати до розбирання тимчасові пристрої, на яких велися роботи (очистити їх від сміття, деталей і матеріалів);

- очистити та спорядити засоби індивідуального захисту, запобіжні пристосування і інструменти та помістити їх у спеціально відведене місце.

4.2. Виконавці робіт (працівники) повинні здати свою роботу відповідальному керівнику робіт та керівнику структурного підрозділу Інституту.

4.3. Працівники, які беруть участь в розбиранні риштувань і настилів, повинні знати наступне:

- при розбиранні риштувань, які примикають до будинку, всі дверні прорізи першого поверху і виходи на балкони всіх поверхів, в межах проведення розбирання риштувань, повинні бути закриті;

- не дозволяється розбирати риштування, настили і огорожі водночас в декількох ярусах по вертикалі, розбирання повинно проводитися по ярусам і тільки згори вниз;

- всі частини підмости, люльок, драбини потрібно опускати на сталевих або пенькових канатах, залежно від ваги елементів, за допомогою кранів або лебідок з блоками. Машини і механізми, що застосовуються при розбиранні будівель слід розміщувати поза зоною конструкції. Не розбирати підмости засобом валки і скидання його частин. Матеріал від розбирання дерев'яних конструкцій, придатний для подальшого використання, слід звільнити від цвяхів, що виступають, складати, не заставляючи проходи, проїзди, а також засоби пожежогасіння. Очистити робоче місце.

4.4. При виявленні недоліків або несправностей в роботі обладнання та засобів колективного захисту повідомити безпосереднього керівника робіт, керівника структурного підрозділу Інституту чи іншу посадову особу Інституту.

5. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ У АВАРІЙНИХ СИТУАЦІЯХ

5.1. При проведенні робіт на висоті можуть виникнути аварійні ситуації, пов'язані з деформацією або падінням пристроїв, з яких ведуться роботи; зі спалахуванням або вибухом матеріалів, що застосовуються при роботі; відключенням електропостачання, яке живить засоби колективного захисту; обриванням і коротким замиканням електричних комунікацій, електрообладнання.

5.2. Про кожну аварійну ситуацію, працюючі повинні негайно повідомити відповідального керівника робіт, керівника структурного підрозділу Інституту чи іншу посадову особу Інституту.

5.3. При виникненні аварійної ситуації:

- роботи на висоті повинні бути припинені;
- працюючі повинні бути евакуйовані з небезпечної зони;
- постраждалим надати першу медичну допомогу, викликати швидку допомогу;
- вжити негайних заходів з ліквідації причин, що викликали аварію.

5.4. У випадку виникнення пожежі негайно розпочати гасіння засобами пожежогасіння і повідомити в пожежно-рятувальну службу.

5.5. Порядок надання першої долікарської медичної допомоги:

- усунути вплив на організм небезпечних та шкідливих чинників що погрожують здоров'ю та життю потерпілого (звільнити від електричного струму, вивести із зараженої зони, погасити одяг, тощо);

- визначити характер та тяжкість травми, найбільшу загрозу для потерпілого та послідовність дій та заходів щодо його порятунку;

- виконати необхідні першочергові заходи щодо порятунку потерпілого за порядком терміновості (відновити прохідність дихальних шляхів, провести дихання, зовнішній масаж серця, зупинити кровотечу, накладити пов'язку тощо);

- підтримувати основні життєві функції постраждалого до прибуття бригади швидкої медичної допомоги чи медичного працівника;

- викликати швидку медичну допомогу або негайно транспортувати потерпілого у найближчий медичний заклад.

5.6. Конкретний порядок практичних дій та їх опис щодо надання першої долікарської допомоги потерпілому при різних травмах/ураженнях описані в Інструкції № 17-і «З охорони праці з надання першої долікарської медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках» Інституту, що вивчається співробітниками Інституту при проходженні первинного та наступних інструктажів з питань охорони праці.